
Autor zpracoval tento článek k jiným účelům. Redakce proto neuvažovala o jeho přijetí k otištění v našem časopise. Při jeho posouzení dospěla však redakční rada k závěru, že článek vyjadřuje autorův určitý ucelený názor na vojenskou doktrínu, ocenila jeho hodnoty, a proto doporučila jeho uveřejnění ve Vojenské mysli.

Redakce VM

Plukovník gšt. Ing. Josef P r ů š a, CSc.

VOJENSKÁ doktrína

V posledních deseti letech věnovali teoretičtí pracovníci i příslušníci ústředních orgánů většiny socialistických armád značnou pozornost vyjasnění a řešení řady závažných problémů vojenské doktríny.

V tomto článku předkládám čtenářům našeho časopisu *jako určitý souhrn svých názorů o vojenské doktríně*

- základní myšlenky a závěry svých studií o hlavních kategoriích vojenských doktrín;
- rozbor některých závažných otázek obsahu a vztahů státní vojenské doktríny členského státu koalice států Varšavské smlouvy;
- závěry svých studií z oblasti metodologie tvorby státní vojenské doktríny socialistického státu.

I.

Východím bodem úvah musí být bezesporu vymezení obsahové definice „vojenské doktríny“.

Při formulování, posuzování, či úpravě definice jakéhokoli pojmu z oblasti společenského života, je nutné respektovat fakt, že objektivní podstata vztahů,

jevů a prvků příslušné společenské reality, které jsou uvažovaným pojmem vyjadřovány, se nepřetržitě vyvíjí.

Tedy i definici pojmu „vojenská doktrína“ je nutné chápat jako společensky dohodnutý a obecně akceptovaný odraz určitého stupně historického vývoje dané společenské reality.

O takto chápané definici pojmu, vyjadřujícího objektivně se vyvíjející společenskou realitu, je ovšem nezbytné čas od času znovu se poradit, znovu dohodnout a v souladu se společenskou potřebou a účelností uvažovanou definici přizpůsobit vývoji a změnám objektivní reality, kterou definice vyjadřuje.

Pojem „vojenská doktrína“ byl v minulosti chápán, a proto i definován různě; není cílem tohoto článku historicky rozebírat vývoj obsahu tohoto pojmu, a proto postačí závěrečné zjištění, že *dosavadní pojetí definicí vojenské doktríny je možné dělit v podstatě do dvou skupin*: první skupina definuje vojenskou doktrínu jako teorii, kdežto druhá skupina jako souhrn, svým způsobem závazných normativů, právních norem.¹⁾

Ke skupině první patřila převážná většina názorů na vojenskou doktrínu z let po druhé světové válce a speciálně pak oficiální názory socialistických vojenských a politických teoretiků padesátých let, kteří považovali vojenskou doktrínu za buržoazní vojenskou teorii, za pavědecký protějšek socialistické vojenské teorie, vytvořené socialistickou vojenskou vědou. Je jistě pochopitelné, že takto chápanou vojenskou doktrínu nikdo v socialistickém táboře nepřipisoval a nemohl připisovat ani Sovětskému svazu, ani kterémukoli jinému socialistickému státu.

V praxi přípravy obrany jednotlivých socialistických států i tábora socialismu jako celku však stále naléhavěji vystupovala do popředí nezbytnost diferencovat souhrn vědeckých teorií, rozpracovaných příslušnými vědními obory, od souhrnu těch závěrů, zásad a norem, jež z univerza příslušných teorií byly v jednotlivých státech nebo koalicích, přijaty za závazné normy při realizaci přípravy a účasti daného státu, či dané koalice, ve válce.

V šedesátých letech byla tato diferenciace provedena uznáním a zavedením termínu „vojenská doktrína“ pro onen souhrn závěrů, zásad a norem, jež stát či koalice států přijaly jako závazné pro přípravu a případnou realizaci své účasti ve válce.

Za nejrozšířenější, obecně dnes přijatou definici vojenské doktríny, je možné považovat definici státní vojenské doktríny, uvedenou v Sokolovského knize „Vojenská strategie“, podle níž: „Vojenská doktrína je výrazem názorů, přijatých ve státě na otázky politického hodnocení příští války, na otázky vztahu státu k válce, určení charakteru příští války, přípravy země k válce v hospodářském i morálním směru a na otázky výstavby a přípravy ozbrojených sil a také způsobů vedení války. Pod pojmem vojenská doktrína je tedy třeba chápat systém názorů přijatých ve státě na základní, zásadní otázky války.“²⁾

Z citované *definice vojenské doktríny vyplývají její tři základní, obecné rysy*:

1. Určujícím atributem vojenské doktríny je její *charakter závazné normy*; vojenská doktrína je systém názorů svým způsobem určitou, konkrétní společenskou autoritou právně kodifikovaným.

1) Termínu „norma“ používám ve dvou významech: jednak širším, tj. jako právní norma a jednak užším, jako kvantitativní údaj (např. tempo útoku 100 km za 24 hod.).

2) Viz Sokolovský: Vojenská strategie, české vydání Praha 1984, str. 64

Aby vojenská doktrína byla takovouto závaznou normou, musí příslušné společenské uskupení, o jehož vojenskou doktrínu jde, splňovat dva základní předpoklady:

a) musí mít „normotvornou“ (např. zákonodárnou) pravomoc kodifikovat příslušné závěry, zásady a normy jako závazné pro všechny své příslušníky i orgány;

b) musí mít výkonnou moc, schopnou zabezpečit realizaci přijaté vojenské doktríny i těmi svými příslušníky a orgány, kteří by ji z jakýchkoli důvodů nechtěli respektovat.

2. Bezpodmínečným atributem vojenské doktríny naproti tomu *není vědeckost tohoto systému názorů*. Vojenská doktrína bude doktrínou bez ohledu na to, zda její názory, povýšené odpovídající konkrétní společenskou autoritou na závazné právní normy, jsou či nejsou vědecké. Tak např. německý „blitzkrieg“ proti SSSR v druhé světové válce byl v mnoha svých aspektech nevědeckým pojetím války proti tomuto konkrétnímu protivníkovi a přesto tvořil páteř vojenské doktríny fašistického Německa. I v případě francouzské obrany za Maginotovou linií je prokázáno, že tato koncepce byla nesprávná, nevědecká a přece byla součástí oficiální francouzské státní vojenské doktríny pro válku s Německem.

3. Vojenská doktrína je *systém oficiálně přijatých a kodifikovaných názorů politického, ekonomického a vojenského charakteru* — na realizaci přípravy a případného vedení války odpovídajícím společenským uskupením.

Akceptujeme-li tedy pojetí státní vojenské doktríny kolektivu maršála Sokolovského, lze z něho vyvodit formulaci obecné definice vojenské doktríny: „Vojenská doktrína je soustava závazných zásad, stanovených konkrétní společenskou mocenskou autoritou k řešení politických, ekonomických a vojenských problémů přípravy a vedení války odpovídajícím společenským uskupením“.

V současné historické epoše je nejpevnější institucionální společenskou autoritou stát, a proto také právě *státní vojenské doktríny jednotlivých států jsou nejzávažnější kategorií vojenských doktrín*.

Suverénní stát má svou vlastní normotvornou pravomoc, která může „uzákonit“ jednotlivé doktrínální závěry, zásady, či normy a kodifikovat státní vojenskou doktrínu v celku.

Suverénní stát má i svůj mocenský aparát, schopný vynutit si realizaci přijatých doktrínálních norem v praktické činnosti státu, jeho jednotlivých orgánů, ostatních společenských organizací a institucí a všeho obyvatelstva.

Uvažujeme-li o suverénních státech, lze oprávněně konstatovat, že vedení každého takového státu oficiálně kodifikovalo určitý souhrn, určitou soustavu závěrů, zásad a norem, podle nichž se v daném státě realizuje příprava účasti státu v potenciální válce. Existence takové soustavy, bez ohledu na to, zda ji nazýváme státní vojenskou doktrínou či nikoli, je nezbytností existence suverénního státu.

Přitom je naprosto logické, že tyto soustavy se navzájem liší jak svou komplexností, tak vědeckostí svého obsahu.

Definici takto chápané státní vojenské doktríny je možné získat příslušnou modifikací uvedené již obecné definice vojenské doktríny: „Státní vojenská doktrína je soustava, konkrétním státem oficiálně přijatých a kodifikovaných závěrů, zásad a norem k řešení politických, ekonomických a vojenských problémů přípravy a vedení války tímto státem“.

A jak je tomu s koaličními vojenskými doktrínami?

Uvažujeme-li o koaliční vojenské doktríně obecně, je nutné si ujasnit především charakter uvažované koalice a obdobně jako u státní vojenské doktríny, vymezit jednak onen normotvorný orgán, oprávněný celokoaličně „uzákonit“ potřebné závěry, zásady a normy, tak aby byly závazné pro celou koalici a jednak vymezit onen mocenský aparát dané koalice, který by byl schopen vynutit si realizaci přijatých koaličních norem na všech členech koalice.

Pod tímto zorným úhlem je možné rozlišovat *dva typy koalicí států*:

— koalice integrovaného typu, v nichž jsou členské státy závazně usměrňovány určitými nadstátními orgány, vybavenými určitými pravomocemi;

— koalice konzultativního typu, v nichž koaliční orgány, pokud jsou vůbec zřízeny, mají pouze konzultativní charakter a nemají tedy naprosto žádnou „nařizovací“ pravomoc vůči členským státům koalice.

O koaliční vojenské doktríně, relevantní naší obecné definici vojenské doktríny, je možné hovořit u koalicí integrovaného typu, u nichž existuje nejen konkrétní koaliční normotvorný orgán, ale i konkrétní výkonná moc integrovaného koaličního vedení, schopná vynutit si plnění koaliční vojenské doktríny všemi členskými státy.

Neexistují-li koaliční, integrované a nadstátní nositelé potřebné normotvorné a mocenské koaliční autority, mohou být tyto nezbytné koaliční autority zaměněny jinými autoritami:

1. buď normotvornou a zejména pak mocenskou autoritou vedoucí velmoci uvažované koalice, nebo

2. státní normotvornou a mocenskou autoritou jednotlivých států koalice pro svůj vlastní stát.

V prvním případě může být mocenské postavení vedoucího státu koalice tak absolutní, že jeho spojenci nemají jiné možnosti, než se podříditi doktrínám normám vedoucí velmoci.

V druhém případě je možné za vojenskou doktrínu určité koalice považovat pouze to, co je společné všem státním vojenským doktrínám členských států této koalice. Je ovšem logickým důsledkem, že taková koaliční doktrína je prakticky pouze souhrnem základních, nejčastěji jen obecně formulovaných a zpravidla jen politických a vojenských závěrů, zásad a norem přípravy a případného vedení války danou koalici. Takto chápaná koaliční vojenská doktrína je ovšem automaticky součástí státní vojenské doktríny každého členského státu koalice a je tedy pro území a obyvatelstvo daného státu kodifikována státní normotvornou autoritou a realizovatelná — jako státní vojenská doktrína — státní mocenskou autoritou.

Dříve než přikročíme k rozboru konkrétních vojenských doktrín, bude účelné ujasnit *vzájemné vztahy mezi vojenskou doktrínou a příslušnými vědními oblastmi*.

I na stránkách současné odborné literatury lze najít formulace, podle nichž „... Vojenská doktrína rozpracovává, zkoumá...“, tedy formulace, jež jsou dozníváním padesátých let, kdy doktrína byla považována za teorii a kdy tedy doktríně byla přiznávána poznávací funkce vědy.

S takovými formulacemi ovšem nelze souhlasit. Rozvoj společenského poznání je určující funkcí vědy.

Určující funkcí vojenské doktríny pak je obsahové usměrnění činnosti všech složek života uvažované společenské instituce (státu, popřípadě koalice států), při plnění jejich úkolů přípravy k válce a případné realizaci účasti v potenciální válce.

Vztah vojenské doktríny a vědy je vztahem složitým a v žádném případě jej nelze zjednodušovat na vztah subordinace vědy vůči vojenské doktríně, nebo vojenské doktríny vůči vědě.

Rozlišujeme-li závěry, názory a normy vojenské doktríny podle obsahu na politické, ekonomické a vojenské, pak je možné porovnávat vzájemné vztahy:

- politických doktrinálních norem s teoriemi politických věd,
- ekonomických doktrinálních norem s teoriemi ekonomických věd,
- vojenských doktrinálních norem s teoriemi vojenské vědy.

Ve všech třech uvedených oblastech příslušná věda zkoumá celý rozsah svého předmětu zkoumání a vytváří řadu teorií, velmi často i variantního charakteru, o jejichž společenské hodnotě může zpravidla rozhodnout až jejich praktická verifikace.

Vojenská doktrína však může a musí přijmout jako závaznou právní normu jenom jednu z nich, která v dané historické situaci je pro daný stát, či danou koalici států optimální; ostatní varianty vojenská doktrína nekodifikuje, aniž by tím vyslovovala soud o jejich vědeckosti.

V tomto pojetí vztahu vojenské doktríny a odpovídajících vědních oblastí je tedy věda základem, z něhož je doktrína vytvářena.

Na druhé straně však vojenská doktrína tím, že stanoví, aby v praxi přípravy státu k válce byla realizována určitá zásada, určitý záměr, klade na příslušnou vědní oblast „doktrinální požadavek“: vědecky rozpracovat právě ony přijaté závěry a zásady až do realizační úrovně.

Je-li tedy na jedné straně věda základem vojenské doktríny a na druhé straně je vojenskou doktrínou úkolována, je nutné vzájemný vztah obou charakterizovat jako dialektický vztah oboustranné podřízenosti i nadřízenosti.

Přitom ovšem ve všech vědách — tedy i ve vědách politických, ekonomických a stejně tak i ve vědě vojenské — pokračuje proces společenského poznání. A tato „poznávací“ funkce vědy nemůže být omezována nebo dokonce znemožňována (a jmenovitě je tuto zásadu nezbytné podtrhnout u vojenské vědy) proto, že např. státní mocenské orgány kodifikovaly jako státní vojenskou doktrínu určité, podmínkám daného státu optimálně odpovídající a vyhovující názory, zásady a normy. Vědám a tedy i vojenské vědě musí být vytvořeny podmínky nejen pro vědeckou činnost v hranicích vojenské doktríny, ale i pro vědeckou činnost vně vojenské doktríny. Je nezbytné, aby právě i doktrinální závěry, jako výsledek rozhodnutí mocenských orgánů (ať jde o orgán individuální, či kolektivní) byly odpovídajícími vědami kriticky zkoumány a podle výsledků další poznávací činnosti jednotlivých věd, aby byly doktrinální mocí podle potřeby upravovány, měněny a případně i zavrženy.

A nakonec ještě několik vět o funkci vojenské doktríny jako integrátora mezi politickými, ekonomickými a vojenskými teoriemi, navrhovanými k doktrinální kodifikaci. Sebevědečtější a sebeprogresivnější vojenskovědecká teorie nemůže být v konkrétním státě či v konkrétní koalici doktrinálně kodifikována, jestliže např. ekonomika uvažovaného státu, resp. uvažované koalice není schopna zabezpečit materiální podmínky její realizace. Stejně tak nebude doktrinálně kodifikován návrh takových politických cílů války, které jsou v daných historických podmínkách vojensky neuskutečnitelné.

II.

Vycházíme-li z obecné definice vojenské doktríny, je možné konkrétní státní vojenskou doktrínu definovat takto: „Sovětská státní vojenská doktrína je soustava závěrů, zásad a norem, právně kodifikovaných mocenskou autoritou Sovětského státu, k řešení politických, ekonomických a vojenských problémů přípravy a vedení války Sovětským svazem“. Obdobná je definice státní vojenské doktríny kteréhokoli jiného státu. Tak státní vojenskou doktrínu ČSSR je možné definovat jako „soustavu závěrů, zásad a norem, právně kodifikovaných mocenskou autoritou ČSSR k řešení politických, ekonomických a vojenských problémů přípravy a vedení války Československem“.

Složitější je stanovit definici koaliční vojenské doktríny koalice členských států Varšavské smlouvy, kde je nutné především vystihnout charakter koalice. Dejme nejdříve slovo liteře smlouvy:

„Smluvní strany ... v souladu se zásadou respektování nezávislosti a svrchovanosti států, jakož i zásadou nevměšování do jejich vnitřních věcí, rozhodly se uzavřít tuto smlouvu o přátelství a vzájemné pomoci...“ (úvod smlouvy).

„Smluvní strany se budou radit o všech důležitých mezinárodních otázkách, které se dotýkají jejich společných zájmů...“ (článek 3).

„Dojde-li v Evropě k ozbrojenému útoku proti jednomu státu nebo několika státům zúčastněným na smlouvě ze strany kteréhokoli státu nebo skupiny států, každý stát zúčastněný na smlouvě ... poskytne státu nebo státům, které byly takto napadeny, okamžitou pomoc individuálně i v dohodě s ostatními státy zúčastněnými na smlouvě, a to všemi prostředky, které považuje za nutné, včetně použití ozbrojené síly...“ (článek 4).

Citovaná místa smlouvy naprosto jednoznačně charakterizují funkci koalice států Varšavské smlouvy jako konzultativní spolupráci samostatných států.

Má koalice států Varšavské smlouvy nějaký integrovaný, nadstátní normotvorný orgán? Smlouva říká:

„K provádění touto smlouvou stanovených porad mezi státy zúčastněnými na smlouvě a k projednání otázek, vznikajících při provádění této smlouvy, zřizuje se Politický poradní výbor, v němž bude každý stát, zúčastněný na smlouvě, zastoupen členem vlády nebo jiným zvlášť jmenovaným zástupcem.“ (Článek 6.)

Domnívám se, že naprosto není třeba prokazovat, že tento Politický poradní výbor v žádném případě není možné považovat za integrovanou, nadstátní, koaliční normotvornou instituci, tedy za jakousi koaliční „nadstátní“ obdobu státních vlád nebo dokonce státních parlamentů.

Pokud se týče nějaké integrované, nadstátní, koaliční výkonné moci, obdobné státnímu mocenskému aparátu (např. soudům, policii apod.), je možné naprosto jednoznačně konstatovat, že znění Varšavské smlouvy nic podobného nepředpokládá; proto tedy nic takového v koalici států Varšavské smlouvy prostě neexistuje.

Struktura a celkové poslání koalice států Varšavské smlouvy jako koalice vysloveně konzultativního charakteru vyžadují, aby ke stanovení a realizaci koaliční vojenské doktríny koalice států Varšavské smlouvy bylo — neexistující-li koaliční integrované a nadstátní nositelé koaliční normotvorné a mocenské autority — využito jiných autorit, konkrétně normotvorných a mocenských autorit jednotlivých členských států.

Na základě tohoto závěru lze pak formulovat definici koaliční vojenské doktríny koalice států Varšavské smlouvy: „Koaliční vojenská doktrína koalice států Varšavské smlouvy je soustava závěrů zásad a norem zcela souhlasně právně kodifikovaných mocenskými autoritami jednotlivých členských států koalice v jejich státní vojenské doktríně, k řešení politických, ekonomických a vojenských otázek přípravy a realizace účasti těchto států ve válce“.

Přikročím nyní k rozboru hlavních vazeb a vztahů mezi státní vojenskou doktrínou SSSR na straně jedné a státní vojenskou doktrínou kteréhokoliv z ostatních států Varšavské smlouvy, např. ČSSR na straně druhé.

Je jistě pochopitelné, že hlavní politické a vojenské principy přípravy a případné realizace války v Evropě jsou a musí být ve své podstatě shodně zakotveny jak ve státní vojenské doktríně SSSR, tak ve státních vojenských doktrínách ostatních členských států Varšavské smlouvy.

Sovětská státní vojenská doktrína nemůže být ovšem omezena jen na politické a vojenské podmínky přípravy a vedení války v Evropě; musí obsahovat i kodifikované závěry, zásady a normy přípravy a případné realizace války Sovětským svazem mimo Evropu, např. na Dálném východě. Kvantitativně, a chcete-li tedy „teritoriálně“ bude vojenská státní doktrína SSSR daleko obsáhlejší, než např. státní vojenská doktrína ČSSR.

Sovětská státní vojenská doktrína bude se však od státní vojenské doktríny ČSSR odlišovat i v ohledu kvalitativním, což vyplývá z materiální podstaty postavení SSSR jako jaderné velmoci. Státní vojenská doktrína SSSR musí obsahovat a obsahuje potřebné závěry, zásady a normy, jež jsou v SSSR kodifikovány k budování a případnému použití sovětských strategických jaderných raketových sil a stejně tak např. k přípravě a praktické realizaci využití kosmického prostoru v potenciální válce.

Ve státní vojenské doktríně ČSSR samozřejmě tyto závěry nejsou právně kodifikovány československou státní mocenskou autoritou. Pokud československá doktrína z nich musí vycházet, pak plně respektuje příslušné doktrinární závěry sovětské státní vojenské doktríny jako předem dané premisy.

Jako příklad uvádím první strategický hromadný jaderný úder.

Sovětská státní vojenská doktrína v této souvislosti obsahuje nejen obecné formulace o „překvapení“, nebo o „stírání rozdílů mezi činností nepřítelů na frontě a v týlu“, ale i komplex kodifikovaných závěrů, zásad a norem, určujících způsoby materiální a organizační výstavby sil a prostředků, předurčených k přípravě a provedení tohoto prvního strategického jaderného úderu. Státní vojenská doktrína ČSSR bezesporu musí vycházet ze státní vojenské doktríny SSSR, pokud se týče významu a provedení prvního strategického hromadného jaderného úderu; přípravu a vybavení příslušných strategických jaderných sil ovšem nezahrnuje.

Československá státní vojenská doktrína, vzhledem k očekávané činnosti nepřítelů v potenciální válce na našem směru, klade důraz na výstavbu a přípravu takových československých ozbrojených sil, které by byly schopny splnit specifické úkoly armády prvního sledu na konkrétním směru nepřátelské činnosti. A jsou-li tyto úkoly vyhodnoceny např. jako požadavek odrazit útok nepřátelských operačně taktických prostředků vzdušného napadení a pozemními silami okamžitě přejít do aktivní bojové činnosti proti agresoru, budou se doktrinární závěry, zásady a normy v oblasti materiální a kádrové výstavby a přípravy československých ozbrojených sil velmi podstatně odlišovat od zá-

věrů, zásad a norem nejen sovětské státní vojenské doktríny, ale i státních vojenských doktrín některých dalších členských států Varšavské smlouvy.

Rovněž v oblasti ekonomických závěrů, zásad a norem jednotlivých státních vojenských doktrín států Varšavské smlouvy je nutné vidět — při podrobnějším promítnutí obecných, všem těmto státům společných principů do ekonomické reality jednotlivých států — podstatné rozdíly a národní specifiky. Zejména rozdílný celkový ekonomický a výrobní charakter jednotlivých států promítá se do konkrétních státních vojenských doktrín velice výrazně, především v oblasti norem a zásad materiálního vybavení a zabezpečení ozbrojených sil jednotlivých států.

Nyní jen velmi krátce upozorním na koalici vojenskou doktrínu států Varšavské smlouvy a na její vazby a vztahy k státním vojenským doktrínám jednotlivých členských států koalice.

Vycházím-li z definice koalici vojenské doktríny států Varšavské smlouvy, pak tato doktrína tvoří de facto jakousi „obecnou část“ státní vojenské doktríny každého členského státu. Její závěry, zásady a normy jsou společnou, více méně obecnou formulací konkrétních závěrů, zásad a norem všech státních vojenských doktrín členských států.

Koalici vojenskou doktrínu států Varšavské smlouvy je možné tedy posuzovat jako jednotné vyjádření právní kodifikace společných zájmů všech členských států ve všech jejich státních vojenských doktrínách.

Na závěr druhé části článku zopakují obsahové skupiny závěrů, zásad a norem, kodifikovaných ve státní vojenské doktríně jednotlivých členských států Varšavské smlouvy. Jsou to:

- obecně formulované závěry, zásady a normy k přípravě a případné realizaci účasti daného konkrétního státu ve válce, jež jsou shodně kodifikovány státními vojenskými doktrínami všech členských států Varšavské smlouvy a tvoří tak vlastní obsah koalici vojenské doktríny států Varšavské smlouvy;

- konkretizace těchto koalicičních závěrů, zásad a norem na specifické politické, ekonomické a vojenské podmínky příslušného státu;

- kodifikované závěry, zásady a normy, jejichž uplatnění při přípravě a případném vedení války příslušným konkrétním státem zabezpečí splnění jeho specifických národních zájmů, mezi nimi pak na prvním místě „přežití“ národa či národů onoho státu v případě války.

Pokud se týče stupně konkrétnosti závěrů, zásad a norem takto chápané státní vojenské doktríny, existuje v současné době mezi vojenskými teoretiky i praktiky značná názorová nejednotnost: od názorů, že státní vojenská doktrína má obsahovat pouze základní obecně formulované principy až po názory, že součástí státní vojenské doktríny jsou např. v její vojenské oblasti i všechny vojenské řády a předpisy.

Jsem toho názoru, že rozhodujícím kritériem řešení tohoto problému je společenská účelnost takto omezované, resp. takto rozšiřované státní vojenské doktríny: má-li státní vojenská doktrína být souhrnem kodifikovaných norem, usměrňujících přípravu a případnou realizaci účasti státu ve válce, nelze se omezit jen na obecnou formulaci, ale musí zahrnovat řadu konkrétních, a to i kvantitativně určených norem.

Na druhé straně ovšem není společensky nezbytné a společensky účelné zahrnovat do státní vojenské doktríny všechny předpisy, řády a různá realizační nařízení a zpracovávané plány.

III.

Každý suverénní stát má dnes svou mocenskou autoritou kodifikovanu řadu konkrétních závěrů, zásad a norem, podle nichž je v daném státě závazně usměrňována příprava a případná realizace účasti státu ve válce.

Pokud pro objektivně existující soustavu těchto závěrů, zásad a norem používám termínu „státní vojenská doktrína“, vyplývá, že *státní vojenská doktrína suverénního státu je rovněž objektivním faktem*, na němž nic nemění souhlasný či nesouhlasný závěr jakékoli velitelské, vědecké či stranické autority.

Mám-li nyní, v poslední části článku pojednat o základech metodiky tvorby státní vojenské doktríny konkrétního socialistického státu, musím vycházet z faktu, že *státní vojenská doktrína kteréhokoli socialistického státu dnes objektivně existuje*, bez ohledu na její vědeckost či nevědeckost, původnost či závislost, výhodnost či nevýhodnost a komplexnost či neúplnost. Pod tvorbou konkrétní státní vojenské doktríny proto chápu ty činnosti a ty procesy, jež přispívají ve svém souhrnu k jejímu upřesnění, doplnění, popřípadě i změně.

Tyto činnosti a procesy takto chápáné tvorby např. konkrétní československé státní vojenské doktríny *je možné členit do tří oblastí:*

- vědeckého rozpracování potřebných vědeckých teorií, studií a rozborů,
- koncepčního výběru těch teorií, jež optimálně odpovídají daným konkrétním podmínkám státu k přípravě a případné realizaci jeho účasti ve válce,
- právní kodifikace navrhovaných závěrů, zásad a norem nejvyšší politikou mocí státu.

Ve vědecké práci všech uvažovaných vědních oborů, zejména pak v oblasti vojenskovědecké práce, je nezbytné *opírat se o výsledky práce celospolečenské vědecké základny* — tedy o výsledky práce vědců Sovětského svazu a ostatních spřátelených zemí a v mnoha problémech i o výsledky vědecké práce buržoazních vědců. Využít především celospolečenských vědeckých poznatků a vlastní státní vědeckou základnu usměrnit převážně ke konkrétní jejich aplikaci a k řešení takových vlastních specifik, které jinde řešeny nejsou a řešeny být nemohou — v tom tkví účelnost a efektivnost vlastní vědecké základny při tvorbě konkrétní státní vojenské doktríny.

Sestavení návrhů jednotlivých nových doktrínálních závěrů, zásad a norem, popřípadě i celkové změny československé státní vojenské doktríny, jsou jednou z nejzávažnějších funkčních povinností koncepčních složek státního aparátu, především generálního štábu, který koordinuje úkoly v oblasti příprav a vedení války. Je samozřejmé, že při své koncepční činnosti generální štáb vychází z celé řady základních premis politického a ekonomického charakteru, jež jsou dány celkovou státní politikou a jež určují směry a způsoby vývoje státu v celku — ke komplexnímu a zejména mírovému rozvoji politického a ekonomického života státu.

Není možné souhlasit s názory a požadavky některých našich vědeckých pracovníků, podle nichž by koncepční činnost v oblasti navrhování státní vojenské doktríny měla být vyhrazena vědecké základně. Nelze totiž předpokládat, že by bylo možné dát k dispozici vědeckovýzkumné základně kteréhokoli státu potřebná konkrétní, tvořící ve svém souhrnu nejzávažnější část státního tajemství, přístupného jen velmi omezenému počtu vedoucích funkcionářů státu. Bez znalostí těchto konkrétních není reálný jakýkoli pokus o výběr „optimálně výhodných“ závěrů, zásad a norem vojenské doktríny.

Na druhé straně je ovšem stejně nesprávné se domnívat, že veškerou teorii, nezbytnou k výběru optimálních návrhů doktrinárních norem, může např. generální štáb prostě jen přebírat od jiných států: *specifické otázky svého státu musí řešit vlastní vědeckovýzkumná základna.*

Nereálná je i představa, že všechny důsledky dosavadní dlouholeté stagnace — v ČSSR konkrétně např. vojenskovědecké práce — může odstranit jakákoli „komise“. Taková komise může plnit funkci koncepčního orgánu, může vypracovat návrhy na odstranění případných nedostatků současné vojenské doktríny, a to i tehdy, není-li k dispozici dostatek vědeckých podkladů — ovšem s příslušným rizikem míry jejich objektivnosti.

Třetí oblastí tvorby konkrétní státní vojenské doktríny je bezprostřední *právní kodifikace předložených koncepčních návrhů.* Je pochopitelné, že změny hlavních zásad státní vojenské doktríny nejsou a nemohou být v pravomoci např. generálního štábu. Státní mocenskou autoritu ČSSR představuje Národní shromáždění, prezident a vláda republiky. Kodifikační pravomoc závěrů, zásad a norem státní vojenské doktríny ČSSR může tedy mít buď Národní shromáždění, vláda, nebo jiný specifický orgán zřízený v souladu s ústavou republiky.

Za optimální řešení v současných československých podmínkách je možné považovat ústavní zřízení Rady obrany státu, složené z nejvyšších představitelů mocenské autority státu. Rada, jakožto nejvyšší státní orgán pro přípravu státu k válce, měla by ústavou svěřenou i kodifikační pravomoc ke stanovení československé státní vojenské doktríny.

Zásadní principy celkové orientace a celkového vývoje státu by ovšem určovalo Národní shromáždění a naopak, podrobné propracování hlavních doktrinárních zásad, stanovených Radou obrany státu, by měly v kompetenci ostatní ústřední státní orgány, mezi nimi i MNO a GŠ.

Neoddělitelnou součástí kodifikační pravomoci Rady obrany státu (stejně tak kteréhokoli jiného orgánu touto pravomocí pověřeného) musí být právo a povinnost kontroly realizace státní vojenské doktríny ve všech oblastech státního života.